

som aldrig maa opgives, bedst, naar Examen holdes ved Skolerne selv? Det kræver for det Første et temmelig stort Personale ved Læreanstalterne, der, stillet nogenlunde fideordnet i Dygtighed, Udvikling og Livsstilling, kan virke indbyrdes paa hinanden og holde det Hele opret, og der kræves en skarp Control, en Control ved Mænd, der ere indøbde i deres Gjerning og have Tid og Mod, til at opret holde de Forbringere, der maa stilles. Sagen er — jeg taler af lang Erfaring — ingenlunde let, men jeg vilde gjøre Uret, naar jeg ikke her strax sagde, at jeg ved de offentlige Statsanstalter, som jeg har at controlere, i det Hele har maattet udtale mig tilfreds, og jeg maa sige, at Controlen ikke er stødt paa saadanne Vanstueligheder, at jeg har faaet Tvivl om, hvorvidt Examen blev tilbørligt holdt. Vel at mærke, jeg indskrænker mig til Statskolerne; skulde jeg tale om andre, maatte jeg bestemt udtale en anden Mening. Jeg troer altsaa, at Statskolerne kunne holde paalidelige Examina, og jeg vil aldeles ikke sige Noget imod Seminarernes Examina, men Spørgsmaalet er, om Kræfterne der ere tilstrækkelige, og om Controlen er tilstrækkelig. Lærerepersonalet ved Seminarierne er mere indskrænket, ved nogle i en betydelig Grad, og jeg troer, at ved disse affides liggende, temmelig isolerede Skoler kan Bestyrerens Personlighed faae en meget overveieende Indflydelse paa den hele Retning, som Underviisningen tager. Hvad Controlen angaaer, kan den paa ingen Maade være tilstrækkelig, naar man tager Mænd, der tilfældigviis findes i Omegnen, og som ellers ikke have Noget at gjøre med Seminarierne, men som paa en vis Dag af Aaret skulle tilkaldes som Censorer. En saadan Stilling giver ikke Controlen tilstrækkelig Magt til at gribe ind, hvor det er nødvendigt at gribe ind. Spørgsmaalet er altsaa om, hvilket af disse Hensyn, Lærefriheden og den friske Individualitet eller Prøvens Paalidelighed der i dette Tilfælde er overveieende, og jeg erklærer da strax, at jeg ikke har en saadan Kundskab til vore Seminarier, at jeg vil sælde nogen bestemt Dom; jeg tør ikke sige, at der er nogen Nødvendighed for at henlægge Prøven fra Seminarierne til en Commission. Naar man nu staaer saa-

ledes, at man ikke seer nogen nødvendig Grund til at gjøre Forandring, ikke dertil kan finde en tilstrækkelig Grund i det almindelige Trav paa Lighed, saa kommer man til lidt nærmere at betragte Besværlighederne eller Letheden ved den Forandring, der foreslaaes. Jeg har sagt, at jeg vil ikke udtale nogen bestemt Dom, men jeg kan gjerne tilstaae, at jeg staaer saaledes, at jeg helter noget til den Mening, at en almindelig og fælles Examination har overveieende Fordele; jeg helter noget til den Mening, naar man ikke kan tilveiebringe den fornødne Control paa anden Maade. Jeg troer dog, at ved det ikke store Antal af Seminarier, vi have, kunde Controlen dannes paa en tilfredsstillende Maade, og jeg troer, at der ved et Endringsforslag, der var stillet ved anden Behandling i det andet Thing, var der givet et Udgangspunkt for at finde en Control, der var tilstrækkelig, og kunde man finde den, er der unægteligt store Betæneligheder ved den nye Form, man skal staae ind paa. Der er Betæneligheder i to Retninger, foruden hvad der kan indvendes fra Lærefrihedens Side, hvilket jeg, som sagt, ikke anslaaer altfor høit; thi jeg troer, man kan forene en vis Lærefrihed med Arbeidet paa at skaffe det positive Stof saaledes tilstede, at det kan gjøre sig gjældende ogsaa overfor enhver Examenscommission. Naar man betragter den Beskofning, der opstaaer for Staten ved denne Examenscommission, og man ikke finder den saa stor, at den skaber nogen Grund til Betænelighed, saa maa man dernæst betragte den store Beskofning, der falder paa alle dem, der skulle examineres. Det er sandelig ikke noget lille Tillæg, der lægges til Udgifterne ved at gennemgaae et Cursus paa Seminarierne, naar den, der har gennemgaaet et saadant Cursus, f. Ex. paa Ranum eller Lyngby Seminarium i Jylland, skal reise til Kjøbenhavn for at underkaste sig Examen. Det er sandelig ikke saa lidet; men, hvad Staten angaaer, er der Spørgsmaal, ikke blot om Penge, men der er Spørgsmaal om Kræfter, og det kan gjerne være, at man troer, at Pengene kunne let skaffes tilveie, og at man dog maa have Tvivl, om de aandelige Kræfter til dette Arbeides forsvarlige Udførelse kunne tilveiebringes, og begge Spørgsmaal, om Pengene og om de